

Måste man bygga högst för att sättas på kartan?

1974 startades Konstnärernas Kollektivverkstad (KKV) i Göteborg av några konstnärer i samråd med kommunen. Det fanns behov av konstnärer då de nya 70-talsbusen behövde konst för att förhöja boendekänslan. KKV Göteborg har femton verkstäder.

De 430 medlemmarna är yrkesverksamma konstnärer och konsthantverkare men även designers och arkitekter. Med stöd från Västra Götalandsregionen och Statens kulturråd och medlemmarnas engagemang och mycket ideellt arbete verkar man även idag för konst i det offentliga rummet.

Det finns så otroligt många konstnärer med fantastiska idéer men det behövs också kunskap för att genomföra offentlig konst. Viktigt är att vara insatt i hela processen från idé till färdigt arbete. Här spelar KKV:s utbildning Gestaltungsprocesser stor roll. Kursdeltagarna sätter sig in i allt från anmälan av intresse vid allmän upphandling till skissarbete, presentation, materialkunskap, förståelse av arkitekturritningar, byggande av modell, ekonomi, hållfasthet, montering, skötsel och mycket mer. Att kunna samarbeta är nödvändigt. Konsult, arkitekt, brukare och beslutsfattare är viktiga medspelare. Allt detta övar sig konstnärer på under KKV:s utbildning med verkliga och fiktiva övningsobjekt. Generöst bidrag med projekteringsmaterial har man fått genom åren från Mölndals kommun, Park och Natur och Härryda kommun.

Ett flertal konstnärer lär under utbildningen ut tekniker och metoder i glas, emalj, brons, trä, tuftning samt metallkunskap. Deltagarna får också kunskap i KKV:s senaste datorstyrda maskiner.

Gjuteriet, KKV Göteborg

Reparation av skulptur, KKV Göteborg

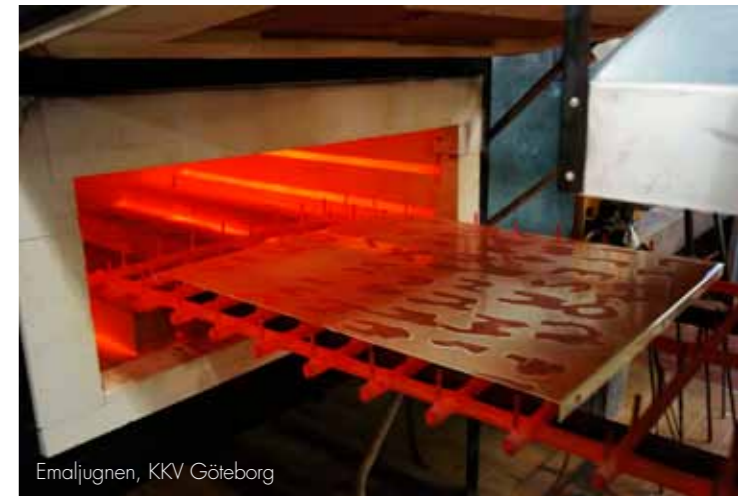
Och kursen är en framgång vilket inte minst visar sig i att många konstnärer som aldrig tidigare utfört offentlig konst fått uppdrag efter utbildningens slut.

Ett exempel från gestaltningskursen är de skulpturer som monterats i Mölnlycke för kringboende att njuta av. Belysning inuti ger effekt då det är mörkt ute. Kommunen föll för denna unga konstnärs presentation. Negar Shekasteband är utbildad på konsthögskola i Teheran och fick efter kort vistelse i Sverige möjlighet till utbildning på KKV Göteborg. Konstnären Ulf Celén var hantverksexpert och konstruktör

Till KKV kommer också flera offentliga verk från Västra Götalandsregionen, men också andra håll i världen, som behöver repareras. Mycket kunskap finns här innanför väggarna i det gamla Sockerbruket där KKV Göteborg håller till. Inte minst bidrar konstnärer och hantverkare med sina rötter i olika länder som Iran, Frankrike och Tjeckien. Deras kunskap är oumbärlig och jag är orolig för vad som händer om vi inte skyndar oss att vidareutbilda fler konstnärer och bevarar specifika kunskaper i metoder och material som emalj, glas, textil, gjuttekniker mm. Förklarar vi kunskap för att ingen tagit över, när vi som har specialkunskaper inte längre finns, är det illa. Å andra sidan har många entusiastiska unga som gått ut högskolorna kommit till KKV under sina utbildningar och vill bli medlemmar så visst finns det ändå hopp. Det tycks vara ett starkare intresse för hantverksbaserad konst just nu.

Idag kan den offentliga konsten se ut på så olika sätt och ha så mångtydiga syften. Inte sällan vill de styrande i en mindre stad visa upp ett storverk av någon konstnär i ropet, som är representerad i de betydande städerna i världen. I Borås har man många, senast Jaume Plensa's House of Knowledge. Louise Borgeois häftiga Spindlar förökar sig i små och stora städer.

>>>

Emaljugnen, KKV Göteborg

Emaljavdelningen, KKV Göteborg

Emma Stödes lekskulptur i Härryda

Andra fina exempel på offentlig konst finns, till exempel när en mindre kommun som Härryda satsar på konstnärers medverkan till alla nybyggda förskolor i kommunen.

Exempel på konst som satt sin stad på kartan i Västra Götalandsregionen är Jim Dines Pinocchio i Borås och Carl Milles Poseidon i Göteborg. En gemensam egenhet för båda är att den ena har för litet och den andre för långt organ i förhållande till kroppen. Båda kritiserades i början. "Vem har beslutat att en Disney-figur skall sätta textilindustristaden på kartan?" Nu accepterar nog många i konststaden Borås att myten om mannen, som ur ett trästycke får fram en livslevande pojke, kan vara symbol för Konsten.

Emaljer innan uppsättning i entré.

Poseidon hade inte heller det så lätt i början då folk skanderade hur groteskt ful denna havsgud var som skulle representera hamnstaden Göteborg. Inget ovanligt att det ofta är så med riktigt bra konst, att först bli hatad och sedan älskad!

Konst som kan vara riktigt gammal som exempelvis hieroglyfer och bilder från gamla Egypten fascinerar fortfarande människor. Konsten har alltid varit viktig i människans historia och tack vare mycket kunskap finns 5000-årig konst bevarad. Annan konst som numera blivit mer rumsren är graffiti och gatukonst. Speciellt graffiti-konstnärer, som dessutom vidareutbildat sig på konsthögskolor, får idag stora offentliga uppdrag. Idag är det mesta möjligt tack vare högteknolo-

giska metoder och forskningsprojekt där konstnärer och forskare samarbetar. Men hantverket måste också utvecklas och bevaras.

Idag byggs åter många nya bostadshus och liksom på 70-talet bör det idag skapas fler uppdrag åt konstnärer. Men man kan tyvärr konstatera att de privata bolagen var mer intresserade av att höja boendekänslan med hjälp av konst då, än vad privata byggbolag tycks vara idag. Bäst är att ta med en konstnär för samarbete redan innan ett påtänkt bostadshus eller kvarter är färdigprojekterat. Då skapas ett helhetstänkande. Ett fint exempel är det lilla kapellet i Vance som Matisse skapade 1948–1951. Detta är ett sant konstverk som inte lämnar någon oberörd. Matisse var som konstnär, arkitekt och hantverkare med i hela processen och hade till sin hjälp skickliga glaskonstnärer och snickare.

Ett annat exempel är Riksbyggens tre hus i Högsbo där man samarbetade med tre konstnärer som skulle utforma entréerna. Visserligen kom dessa med först i slutfasen men resultatet var ändå betydelsefullt med handgjort glaskakel, emaljkonst och bronsobjekt. Wallenstam, med

tre exakt likadana hus bredvid, satsade i stället på att höja kvalitén på något material i badrummen. Wallenstams hyresgäster ville också få konst i sina entréer men fick det inte.

Idag undrar man; måste ett hus som skall vara utmärkande för en stad vara högt, eller helst högst? Fantastiskt vore om ett bostadsbolag istället förstärker att göra ett riktigt storverk i form av ett bostadshus av Gaudís kaliber. Konstnär, arkitekt och hantverkare ritar tillsammans. En projektledare samordnar samt tekniker och några till behövs i projekteringsstadiet. Sedan får det bara ta tid och pengar. Men resultatet kan bli helt enastående. Vem vågar satsa?

■ MIA FRANKEDAL

Mia Frankedal är sedan många år engagerad i Konstnärernas kollektivverkstäder i Göteborg. Hon har sin ateljé i Sockerbruket men arbetar mest på Slottet som KKV Göteborg kallas. Där är hon engagerad i den återkommande utbildningen Gestaltungsprocesser. Hon har utfört ett flertal offentliga uppdrag och också medverkat som konstkonsult i Göteborg och Härryda kommun.

Fasaden till höger är byggd 115 år senare än den till vänster.